

Zakir Bağır

İlqar Fəhmi. Mən bu imzaya ilk dəfə "Ulduz" jurnalında rast gəlmişəm. Jurnalda "Nəfəs" ədəbi bir qrupun üzvlərinin şeir və hekayələri dərc olmuşdur. İlqar Fəhminin qəzəlləri də çap olunmuşdur. Qəzəllərin dili sadə idi. Yad sözlərə rast gəlmədim. Yeri gəlmişkən onu da qeyd edim ki, "Nəfəs" ədəbi qrupun üzvləri indi tanınmış qələm sahibləridir. Mən onların adlarını çəkmək istəmirəm. Ola bilsin kiminsə adı yadımdan çıxsın.

Sonralar mətbuatda oxudum. İlqar Fəhminin pyesləri Bakı teatrlarında tamaşaya qoyulub. Mən Bakıya gəlib həmin pyeslərə tamaşa edə bilməsəmdə "Azərbaycan" jurnalında müəllifin çap olunmuş dram əsərlərini oxuyurdum. Onun ssenarisində əsasını çəkmiş filmlərə maraqla baxırdım. Öyrəndim ki, İlqar Fəhminin 8 kitabı nəşr olunub. Müəllifin kitablarını tapmaq məqsədilə Lənkəranda M.Ə.Sabir adına Mərkəzi kitabxanaya və onun filiallarına müraciət etdim. İlqar Fəhminin heç bir kitabına rast gəlmədim.

Qabaqlar Lənkəranda kitab evi vardır. Burada istədiyiniz kitabı əldə edə bilərsiniz. Kitab evində hər nəşriyyatın tenplanı mövcud idi. Kitab evinin müdiri indi dünyasını dəyişmiş Xanağa adlı bir şəxs idi. O, Azərbaycan Dövlət Universitetinin "Kitabxanaçılıq və Bibliografiya" fakültəsini bitirmişdir.

Xanağa tenplanları müştərinin qabağında qobuy deyirdi:

- Hansı kitabı istəyirsinizsə, sifariş verə bilərsiniz.

İndi Lənkəran şəhərində kitab evi ləğv olunub.

Qələm dostlarından birisi bildirdi:

- İlqar Fəhminin 14 kitabı çapdan çıxıb sevinirdim. Nəhayət 4 kitab əldə etdim. "Xan" nəşriyyatı tərəfindən 2015-ci ildə buraxılan 14 kitabın naşiri Müşfiq Xandır. Birinci kitab "Bu gündən dünənə" adlanır. Kitaba şairin gənclik dövründən bu günə qədər müxtəlif vəznlərdə yazdığı şeirlərdən keçmələr toplanmışdır. Şeirlərin xroniki düzülüşü əks qaydada təqdim edilmişdir. Kitabın əvvəlində son illər yazılmış şeirlər, sonra isə köhnə şeirlər yer alıb. 176 səhifəlik kitabda şeir-

lər

"Moderin" (2014-2004)

"Heca və sərbəst şeirlər" (2014-1998)

"Meklassik əruz" (2002-1998)

"Klassik əruz" (1998-1994)

bu bölmələrdə toplanıb. Kitabın əvvəlində xalq yazıçısı Anarın "Qəzələ qayıdı", xalq şairi Fikrət Qocanın "Qanadların mübarək", Filologiya elmləri doktoru AMEA Ədəbiyyat İnstitutunun şöbə müdiri, tənqidçi Vaqif Yusiflinin "Xirdəməndlər sənətdir qəzəl" məqalələri verilmişdir.

Anar müəllim yazır: "İlqar Fəhminin yazdığı qəzəldir, ənənəvi qəzəl deyil. Əruzun müxtəlif bəhrələrində yazsa da dil çox sadə və aydın Azəri türkcəsidir. Əliağa Vahidin və Süleyman Rüstəmin qəzəllərindən sonra mən bu qəddər səliqə qəzəl oxumamışam".

Xalq yazıçısı Anar İlqar Fəhminin şeirlərinə də yüksək qiymət vermişdir.

"Kitaba daxil edilən sərbəst şeirlər, o cümlədən, eksperimental şeirlər hələ belə heca vəznində "Göyərçin" kimi zərif qoşması və "Mən ağlamaq bacarmıram" kimi gəraylısı göstərir ki, İlqar Fəhmi bu gənc yaşlarında şeirimizin bütün vəznlərində və formalarında uğurlu nümunələr yazmaq istedadına malikdir".

Tənqidçi Vaqif Yusifli öz məqaləsində qeyd edir: "Keçən əsrin 80-90-cı illərində başlayaraq qəzəl janrına meyli artmağa başladı... Xüsusilə Bakı və Lənkəran ədəbi mühitləri qəzəlin canlanması böyük rol oynayıblar".

Lənkəranda qəzəl yazanlar çox olub və indidə var. Mən bu barədə danışmaq istəmirəm. Çünki bu başqa mövzudur.

Tənqidçi Vaqif Yusifli Bakı ədəbi mühitdən gənisi məlumat verir. Qəzəl yazan şairlərin adını çəkir. Təkrarçılıq olmasın deyə mən onların adlarını çəkmirəm. Yalnız onu qeyd edirəm ki, İlqar Fəhmi 1975-ci ildə Bakının Zirə kəndində anadan olub. Klassik qəzəl poetikasını gözəl mənimsəyib. Bakı ədəbi mühitinin "Bulağından su içib". O, "Məclisi-üns" ədəbi verilişinin aparıcısıdır.

İlqar Fəhminin ikinci kitabı "Nostalji" adlanır. 216 səhifəlik bu kitabda müəllifin müxtəlif illərdə qələ-

mə aldığı hekayələr və povestlər daxil edilmişdir. Topluya 6 hekayə və 3 povest daxildir. Hekayə və povestlər əsasən birinci şəxsin dili ilə yazılıb. Bu əsərlərdə yumor güclüdür. Bu yumor oxucuları həm güldürür, həm də düşündürür.

Müəllif "Kişi qırığı" hekayəsini nigaran hekayə adlandırmışdır. Mənim fikrimcə bu hekayə yumorlu hekayədir. İlqar Fəhmi hekayə və povestlərini ənənəvi janrdan fərqli olaraq lirik nostalji hekayə, duet hekayə, köhnə romantik

povest, təzə romantik povest, antiromantik povest adlandırmışdır. Hekayə və povestlərin dili şirindir. Oxucunu yormur. Oxucu uzun müddət təşkil olunan hadisələrini unutmur.

İlqar Fəhminin üçüncü kitabı "Sən kimsən səfəvi" adlanır. Kitabda müəllifin müxtəlif illərdə yazdığı və ölkə mətbuatında dərc olunan bədii-publisistik yazıları daxil olunub. Kitab "Sən kimsən səfəvi" yazı böyük şair və hökmdar Şah İsmayıl Xətaiyə həsr olunmuşdur. Tədqiqat xarakterli bu bədii-publisistik yazıda şair, Şah İsmayıl həyatının bir çox məqamları işıqlandırılmışdır. Hiss olunur ki, İlqar Fəhmi səfəvi tarixi və mədəniyyəti barədə ətraflı məlumata malikdir. 192 səhifəlik kitabda ən böyük yazıdır. 72 səhifədən ibarət olan bu yazı ayrı-ayrı bəndlərdən ibarətdir.

"İsa nəfəslə qələm" yazı miniatür sənətinin tarixindən bəzi cizgilərdir. Birinci yazı "Behzadın barmaqları" adlanır. Yazıda dahi rəssam Kəmaləddin Behzadın həyatı təsvir olunub.

"Hər mədşədə min cah" yazısı miniatür sənətinin tarixindən bəzi cizgilərdir. "Tüstüylə Allah yazanlar" xəttatlıq sənətindən bəzi cizgilərdir. "Çingiz Abdullayev - Bizim əbədi Dranqo" yazısı xalq yazıçısı siyasi-detektiv əsərlərin müəllifi Çingiz Abdullayevə həsr olun-

muşdur. Məqalədə İlqar Fəhmi detektiv janrının yaranma tarixindən bu janrdan yazan yazıçılardan söz açır. Yaxşı olar ki, İlqar Fəhmi Azərbaycanda detektiv janrının yaranmasından, bu sahədə yazan yazıçılardan da söz açıyı. Kitabdakı "Da Vinçinin Kodu"? yaxud Den Brauru "Feminist marşı", "Tanrıların sükutu" yazıları diqqətli cəlb edir.

Müəllifin dördüncü kitabı "Son reportaj" adlanır. Kitaba müəllifin müxtəlif dillərdə yazdığı 4 dram əsəri toplanmışdır. Pyeslərin hər biri müxtəlif dram üslublarında işlənmişdir. Kitabdakı birinci əsər 4 hissəli "Şahnamə" tarixi dramdır. Şah Abbasın həyatından bəhs edir. Hər hissədə Şah Abbasın bir dövrü əks olunur. Birinci hissə "Şahmənz" adlanır. Bu hissədə Şahzadə Abbas Mirzənin 17 yaşına var. Hadisələr 16-cı əsrin axırlarında baş verir. İkinci hissə "Qan qoxusu" adlanır. Gənc Şah Abbası Səfəvi hökmdarıdır. 26 yaşındadır. Üçüncü hissə "Zindan" adlanır. Şah Abbasın 45 yaşına var. Dördüncü hissə "Vəlihed" adlanır. Səfəvi hökmdarı Şah Abbas qocalmış görkəmdədir. Mən bu əsəri ilk dəfə "Azərbaycan" jurnalında oxumuşdum. Dramturq hər hissədə Şah Abbasın həyatını müxtəlif məqamlarını əks etdirir. Kitabdakı ikinci əsərdə "Tut ağacı" adlanır. Müəllif bu pyesi özünün "Bakı tarixindən kolloj" romanının beşinci hissəsinin motivləri əsasında yazmışdır. Hadisələr ötən illərin 60-cı illərdə Bakını yuxarı məhəlləsində baş verir. Üçüncü pyes "Zümrüd tozu"dur. Müəllif əsəri ailə dramı adlandırmışdır. Hadisə şəhər ətrafı bağların birində baş verir. Dördüncü əsər "Son reportaj"dır. Pyeslərin biri tarixi əsərdir. 16-cı əsrin sonu, 17-ci əsrin əvvəllərində baş verir. Qalan 3 pyes müasir dövrün hadisələrini əks etdirir. Bakı mühiti öz əksini tapmışdır.

Mən bu dörd kitabı oxuyandan sonra belə qənaətə gəldim ki, İlqar Fəhmi istedadlı qələm sahibidir. O, ədəbiyyatın, incəsənətin bir çox sahələrini yaxşı bilir. Mütaliyəyə qabiliyyəti yüksəkdir. Məsuldar yazıçıdır. O, çoxlu milli və beynəlxalq ədəbi mükafatlara layiq görülmüşdür. Əsərləri ölkəmizin ali məktəblərində tədris olunub.

İnşallah, qismət olsa İlqar Fəhminin başqa kitablarını da tapıb oxuyaram.